

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ
ТА НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ
В ДОСЛІДЖЕННЯХ
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

*Всеукраїнська науково-практична конференція
до Дня науки
та 30-річчя Національної академії правових наук України*

м. Київ, 18 травня 2023 року

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 34(062.552)
А43

*Рекомендовано до друку Вченою радою
НДІ правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії правових наук України
29 червня 2023 року, протокол № 6*

Редакційна колегія:

Н. І. Атаманчук, А. Б. Гриняк, Н. В. Міловська

Відповідальний редактор: Н. В. Міловська

**А43 Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях
молодих вчених:** збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України (м. Київ, 18 травня 2023 р.).
Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 1168 с.

ISBN 978-617-8263-64-5

18 травня 2023 року у Науково-дослідному інституті правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України Радою молодих вчених проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України «Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених», у якій взяли участь молоді вчені, аспіранти та студенти, а також працівники з практичним досвідом роботи.

Видання адресоване науковим та науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти і наукових установ, студентам, аспірантам, докторантам та всім, хто цікавиться актуальними питаннями юридичної науки.

УДК 34(062.552)

© Науково-дослідний інститут правотворчості
та науково-правових експертиз
Національної академії правових наук України, 2023
© Видавництво «Юридика», 2023
© Автори, 2023

ISBN 978-617-8263-64-5

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА, ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Місце та роль адвокатури в правозахисній діяльності України Корнієнко П. С.	29
Корупційні справи в судовій системі Української РСР в період післявоєнного сталінізму Думанівська А. Я.	33
Трансформації правової системи України в сучасних реаліях Задніпряна-Корінна М. Ю.	35
Політична міфологія в давньогрецькій традиції: аналіз оповідань про богів у політичних дискурсах Ліннік Ю. В.	37
Казусне здійснення суспільно небезпечного (шкідливого) діяння: теоретико-правове розуміння Полонка І. А.	41
Організаційно-правові моделі нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю в Україні: історико-правовий аспект Терела Г. В.	43
Права людини з позицій універсалізму та культурного релятивізму Янчук Н. Д.	47
Ефективні методи судової промови Астаф'єва І. П.	52
Свобода вираження поглядів адвокатами: загальнотеоретичний аспект Басюк Ю. М.	55
Основи інноваційного розуміння сутності, видового поділу та меж легітимного оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або у публічній дискусії Бондаренко І. В.	58
Деякі питання правових та організаційних засад надання адвокатами правової допомоги військовослужбовцям в Україні Бурчак Л. І., Малець О. О., Светлічний І. В.	63

Поняття «рашизм» як узагальнення політичної ідеології російської федерації Валівко А. В.	66
Історія правового позиціонування, розвитку та досвіду функціонування суб'єктів безпекового сектору зарубіжних країн – стратегічних партнерів у сфері розвідувальної діяльності Гладкий В. П.	70
Українська національна ідентичність: мовний аспект Калиновський Н. Б.	74
Понятійно-правове мислення у Давньому Римі: людина – маска божества Кучеренко Д. С.	77
Humanitarian law violations by the russian federation during the armed aggression in Ukraine Lekhan I. P.	81
Судова практика папської курії в середні віки: «Рішення Римської Роти» і канонічне право Мацелик М. М.	85
Мистецтво обвинувальної промови прокурора Новак О. Є.	89
Стан здоров'я як підстава обмеження цивільної дієздатності у IX–XIV ст. на українських землях Попов Є. О.	92
Практика парламентаризму в діяльності українських установ законодавчого характеру за УНР Радійчук Ю. М.	95
Історія розвитку вищої освіти в країнах Центральної Азії в пострадянський період Светлічна М. І., Светлічний І. В.	99
Чому українська революція 1917–1921 рр. закінчилася перемогою УСРР (УРСР)? Скирта А. А.	102
До питання теорії і практики правозастосування Тептюк М. П.	106
Поняття, ознаки та функції юридичного документа Швець М. М.	109

НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Щодо відповідності поштового голосування конституційному
принципу таємного голосування

Зозуля О. І. 112

Тіньова зайнятість як перешкода в гарантіях та захисті окремих
конституційних прав людини

Купіна Л.Ф. 116

Правові аспекти конституційності нормативних актів крізь призму
верховенства Основного Закону держави

Магновський І. Й. 120

Функції Конституції України під час воєнного стану
та в період повоєнного відродження

Федоренко В. Л. 124

Вплив євроінтеграції на законодавство України про національні
меншини

Явір В. А. 128

Сучасна проблематика трансформації національнобезпечового
законодавства під впливом реалізації загроз державному суверенітету
та територіальній цілісності

Бейкун А. Л. 132

Перспективи впровадження лінгвістичного моніторингу
законодавства в Україні

Бугайко Ю. О. 138

Поняття та характеристика структурних елементів
конституційно-правового статусу ЗМІ

Возник М. В., Улянченко Ю. О. 142

Фінансування судів як основа забезпечення функціонування
судової влади

Маложон О. І. 146

Свобода здійснення права на інформацію

Носік Ю. В. 150

Переваги цифровізації публічного управління в розумінні
сучасного українського конституціоналізму

Чалабісва М. Р. 152

Конституційні обмеження у сфері праці під час правового режиму воєнного стану в Україні	
Глибів Я. П., Зварич Р. В.	155
Амністія як конституційно-правовий елемент розбудови миру після завершення збройного конфлікту	
Івженко Д. А.	158
Фінансова основа місцевого самоврядування: поняття, правова регламентація, загальні положення	
Лазарян А. Г.	161
Права і свободи людини в Україні: міжнародні стандарти, сучасний стан та перспективи розвитку	
Ласка І. О.	166
Визначення правового статусу українців за кордоном: відмінності правових категорій	
Марценюк І. В.	169
Проникнення до житла або іншого володіння особи в умовах дії правового режиму воєнного стану	
Мельник Т. М.	172
Проблемні питання нормотворення у сферах безпеки і оборони України	
Остапенко А. І.	176
Позитивні заходи в конституційному праві: видова характеристика	
Паладієва Я. В.	179
The Constitution is an act of the constituent power of the people	
Ryzhov M. S.	183
Початки конституційного процесу в Україні	
Савенко Н. С.	186
Юридична техніка в нормотворчості	
Селих О. І.	189
Незалежність та безсторонність суду як складова права на справедливий суд	
Ткачук І. В.	195
Щодо юридичних гарантій політичних прав громадян України	
Фокіна А. О.	198

Гарантії прав людини і громадянина в умовах воєнного стану Яковлєв С. І.	201
--	-----

НАПРЯМ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Класифікація суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин Діденко Л. В.	205
--	-----

«Юридичні інновації» як освітній компонент: сучасний стан розвитку Духневич А. В.	208
--	-----

Законодавчі ініціативи щодо удосконалення правового регулювання відносин у сфері оренди та приватизації державного та комунального майна Міловська Н. В.	212
--	-----

Поняття та ознаки публічного електронного реєстру Булат Н. М.	217
---	-----

Особливості основних світових сучасних систем нотаріату Денисяк Н. М.	219
---	-----

Медіація: сутність та відмінності від судового процесу Кметик Х. В.	223
---	-----

Пропозиції щодо удосконалення Цивільного Кодексу України (на прикладі Книги 1), практики його застосування під час рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України Лічман Л. Г.	225
--	-----

Конструкція прав особливого роду (sui generis) та оціночні поняття: питання співвідношення Музика Т. О.	228
--	-----

Нормативна умова оплатності як спосіб обмеження свободи договору Савченко В. О.	232
--	-----

Поняття юридичних інновацій Спесівцев Д. С.	235
---	-----

Окремі цивільно-процесуальні питання щодо застосування судом ефективного способу захисту, який не встановлений законом або договором Шабалін А. В.	239
--	-----

Особливості зміни цивільно-правових договорів, укладених на основі примірного договору	
Абрамчук Д. В.	242
Сучасні проблеми нормативного врегулювання договору факторингу	
Афанасьєв Д. С., Юніна М. П.	246
Деякі аспекти відмежування договору страхування здоров'я на випадок хвороби від суміжних договірних конструкцій	
Бакун С. С.	248
Обов'язки орендодавця при передачі майна в оренду	
Біличенко П. О.	251
Окремі аспекти гармонізації вітчизняного законодавства у сфері регулювання права промислової власності із законодавством Європейського Союзу	
Василяко Р. О.	254
Цивільно-правове регулювання неустойки в зарубіжних країнах	
Вербіцкий Б. А.	259
Виконання договору у зв'язку з форс-мажорними обставинами, зумовленими воєнним станом	
Волчанова Х. М.	263
Представники сторін та третіх осіб у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави	
Вороніжський Я. В.	267
Цивільно-правова характеристика та особливості ліцензійного договору	
Даниленко К. М.	272
Теоретико-правовий аспект поняття «особисті немайнові права фізичної особи»	
Данильчук А. П.	275
До питання правового регулювання спадкування активів та аватарів у площині метавсесвіту	
Дворнікова П. А., Бровченко Т. І.	278
Розподіл відповідальності між туроператором та турагентом при наданні туристичних послуг	
Диченко Д. В.	282
Особливості договору про надання медичної послуги	
Зборівський Ю.-А. Я.	286

Деякі питання правового статусу нотаріуса у Литовській Республіці Ільченко М. А., Іванова О. М.	289
Чи можливо судам нижчих інстанцій «відступити» від правових позицій Верховного Суду? Кабанова А. О.	292
Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток цивільного права Карпець Т. І.	296
Правова природа повноважень щодо управління чужими справами Карташов В. В.	298
Захист персональних даних в умовах воєнного стану Кірієнко В. М.	302
Медіація: участь неповнолітніх в якості сторони Колесниченко Н. О.	306
Поняття та юридична природа процесуального правонаступництва Круглик В. В.	310
Щодо питання актуальності інтелектуальної власності в Україні Крупельницька А. О.	314
Особливості посвідчення заповітів військовослужбовців під час дії військового стану Кулікова Н. А.	317
Проблеми правового статусу біженців у міжнародно-приватному праві та шляхи їх вдосконалення Лямзіна О. В.	321
Заходи оперативного впливу як спеціальні способи самозахисту цивільних прав у договірних зобов'язаннях Мартинюк Ю. В.	324
Докази і доказування у справах про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу Марценюк А. І.	328
Проблематика захисту прав інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві Москальова В. А.	332
Про сутність негативного позову Олешко О. М.	337

Поняття процентів за користування грошовими коштами за цивільним законодавством України	
Отцевич Є. Ю.	340
Страховий інтерес у договірних відносинах особистого страхування військовослужбовців	
Панченко Є. В.	345
Місце штучного інтелекту в цивільних правовідносинах	
Подвірна О. В., Лисий В. І.	349
Сторони договору управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів	
Савулій В. О.	353
Правові та практичні питання надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини в Україні	
Салашна А. В.	357
Державна реєстрація прав на нерухоме майно в Україні: проблеми та перспективи	
Семененко М. С.	361
Аналіз норм спадкування майнових прав на твір за чинним законом України «Про авторське право і суміжні права»	
Сех Ю. З.	363
Порядок надання спадкової справи з архіву нотаріуса або нотаріального архіву суду в цивільному процесі	
Тодоровський С. М.	365
Теоретико-правові та практичні питання визначення поняття реорганізації юридичної особи в Україні: окремі аспекти	
Урлюк М. В.	369
Особливості правового статусу органу опіки та піклування як сторони договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу	
Хрущ В. Л.	373
Стан правового регулювання договірних зобов'язань у міжнародному приватному праві	
Чижевська Н. І.	376
Патентування систем штучного інтелекту за законодавством США	
Шевчук В. А.	380

НАПРЯМ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Підприємництво та правовий статус підприємців в умовах війни Попова Л. М., Кірсєва В. О.	384
Моделі публічно-приватного партнерства для становлення персоналізованої медицини Росильна О. В.	388
Правові наслідки порушення господарського договору Благодарьова А. С.	392
Чинники, що обумовлюють банкрутство суб'єктів господарювання в умовах зовнішньої агресії Верещагіна К. А.	395
Малозначні справи в господарському судочинстві Гордієнко Т. О.	400
Строки розгляду справ про банкрутство в умовах воєнного стану Кіщак Д. С.	404
Дослідження принципів та засад, на яких ґрунтується господарський процес Марченко К. О.	407
Професійна діяльність на ринку цінних паперів в Україні Опішняк С. О.	411
PPP in railway infrastructure projects through creation of corporate form – joint venture company (joint – stock company) Puzikova V. S.	415
Правові аспекти оцінювання майнової шкоди (збитків) завданих мікро-, малим та середнім підприємствам аграрного сектору економіки військовою агресією російської федерації проти України Самборський Є. О.	418
A concept and the legal features of limited liability company under the legislation of Ukraine Tyubay A. V.	424
Історичний огляд розвитку ринку цінних паперів та фондового ринку в Україні Хандога А. В.	426

НАПРЯМ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Право працівника на гідне ставлення на роботі Павловська Л. В.	430
Проблематика електронних трудових книжок та юридично значущих цифрових повідомлень в законодавстві про працю Швец Н. М.	432
Проблема захисту прав журналістів у контексті інтеграційного розвитку України Абусова К. О.	436
Сучасний стан державної програми з соціальної адаптації колишніх військовослужбовців в Україні Безнос К. О.	439
Особливості правового регулювання трудових відносин в умовах воєнного стану Бугера Д. М.	442
Порядок проведення медичних (клінічних) досліджень в контексті підвищення кваліфікації медичного персоналу Карпушина М. Г.	445
Дисциплінарні стягнення: порядок та особливості застосування Мороз Ж. М., Охман О. В.	451
A commission on labour disputes as a mandatory primary body for consideration of the labour disputes Pylypenko K. A.	456
Судова форма захисту трудових прав працівників Попад'їна М. В.	458
Дисциплінарна відповідальність Похил А. В.	461
Reasons for arising the labour disputes Romanyuk A. S.	464
Соціальний захист як соціальне право Свистунова О. В.	467
Соціальне забезпечення людей з інвалідністю Соза Відал А. К.	469

Classification of the labour disputes Sokolvak V. Yu.	471
Особливості призначення пенсії за вислугу років військовослужбовцям Тарантасва О. О.	473
Щодо європейських стандартів з питань праці Тименко С. І.	477
Міжнародно-правове регулювання трудових правовідносин мігрантів Ятчишина І. Ю.	480

НАПРЯМ 6. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО, АГРАРНЕ ПРАВО, ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

Нормативно-правові засади забезпечення екологізації вищої освіти Бондар Н. А.	485
Екологічне спустошення та правові імперативи повоєнного відновлення ґрунтів в Україні Донець О. В.	489
Деякі правові питання аерокосмічного моніторингу довкілля: сучасні виклики Савчук О. О.	493
Екологічне законодавство ЄС: можливості імплементації для України Діхтяренко Ю. І., Нестеренко К. О.	498
Перспективи відшкодування шкоди, заподіяної лісовому фонду України внаслідок збройної агресії російської федерації: правовий аспект Ковтун Д. С.	501
Актуальні питання визначення розміру шкоди земельним ресурсам внаслідок збройної агресії російської федерації Кузьмиченко Д. С.	504
Роль України в просуванні плану REPowerEU у розрізі впровадження відновлювальних джерел енергії Ленський С. В.	507
До питання правової охорони ґрунтів в умовах запровадження воєнного стану Лужецька В. С.	511

Сучасні проблеми використання та охорони тваринного світу: вітчизняний та зарубіжний досвід	
Мельникова О. Д.	514

Правові форми захисту екологічних прав громадян	
Танцуріна Є. В.	517

Technological processes of production as an aspect of environmental law	
Yasynska A. Yu.	522

НАПРЯМ 7. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Щодо збільшення видатків на виплати військовослужбовцям за рахунок акцизного податку з мінімальних роздрібних цін на алкогольні напої: аналіз законодавчих ініціатив	
Атаманчук Н. І.	524

Актуальні питання адміністративно-правового забезпечення та контрольно-наглядової діяльності у сфері земельних відносин під час дії воєнного стану в Україні	
Борко А. Л.	528

Проблеми забезпечення фінансової безпеки України в особливий період	
Бригінець О. О.	532

Кваліфікація військових адміністративних правопорушень, пов'язаних з необережним знищенням або пошкодженням військового майна в умовах війни	
Веселов М. Ю., Нестеренко О. М.	535

Специфіка діяльності правоохоронних органів через призму захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	
Заборовський В. В.	539

Адміністративна відповідальність, її властивості та принципи	
Кравченко І. О., Сіренко С. М.	542

Публічне адміністрування за доби цифровізації: досвід Німеччини	
Кравченко М. Г.	544

Удосконалення організаційно-правових засад функціонування митних органів України	
Макушев П. В.	547

Об'єкт оподаткування доходу від прийняття спадщини	
Оніщик Ю. В.	550

Проблеми адміністративно-правового забезпечення стратегії державної кадрової політики в системі публічного управління Хрідочкін А. В.	553
Правові аспекти інституційного забезпечення формування та реалізації державної податкової політики Чайка В. В.	557
Щодо адміністративно-правового забезпечення національно-патріотичного виховання часів Української Держави Александров М. Є.	560
Медіація як новела законодавства України: окремі аспекти правового регулювання Алмаші І. М.	563
Суспільні цінності в адміністративному праві Важинський В. М.	567
Правові засади протидії мобінгу в закладах освіти України Васильєв С. В.	570
Види податкових перевірок у період дії воєнного стану в Україні Голоядова Т. О.	574
Продовольча безпека та законодавча база України Губіна Г. Л.	578
Принципи та загальні процедури прикордонного контролю: законодавчий та проблематичний аспекти Гузенко О. П.	581
Правове регулювання економіки даних: досвід ЄС Дубняк М. В.	586
Окремі питання законодавчого регулювання процедури прикордонного контролю Кадала В. В.	589
Особливості бюджетного законодавства в Україні в умовах військового стану Ковальчук І. В.	593
Проблематика податково-правового виховання та освіти громадян в контексті воєнного стану та повоєнного відновлення України Коломієць П. В.	597

Ядерна безпека промислових об'єктів в умовах військового конфлікту Колосов І. В.	601
Правовий моніторинг як засіб якості та ефективності законодавства у сфері оборони України Котляренко О. П.	604
Особливості адміністративно-правової охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці в Україні Кравченко О. М.	608
Особливості тлумачення категорій «державне управління» та «публічне адміністрування» сучасною наукою адміністративного права Ломакіна А. А.	612
Служба в АРМА як вид публічної служби в правоохоронних органах Паламарчук І. В.	616
Електронні месенджери – новітній засіб інформування учасників адміністративного судочинства Паскар А. Л.	620
Зміна підсудності справи та припинення роботи суду як підстави для передачі справи до іншого суду в адміністративному судочинстві Руденко О. А.	624
Трансформація змісту інформаційної війни в умовах воєнного стану в Україні Супрун В. М., Сендік І. Е.	627
Роль медіа та громадськості у запобіганні корупції Хабарова Т. В.	630
Реформаційні процеси в органах Національної поліції: напрями реалізації Шевченко О. В., Бурлаченко А. С.	633
Підстави фінансово-правової відповідальності Биндюк К. Г., Сударенко О. В.	636
Залучення громадян для превентивної діяльності Василенко С. О.	641
Роль елементів адміністративно-правового регулювання у забезпеченні ефективності адвокатської діяльності Габані І. І.	643

присвоюються в установленому порядку спеціальні звання «внутрішньої служби».

Законодавством, чітко не визначено категорію публічних службовців яким можуть присвоювати в установленому порядку спеціальні звання «внутрішньої служби», але виходячи із аналогії тих правоохоронних органів, які виконують функції забезпечення, як приклад реалізації завдань кримінального судочинства, можна цілком правомірно застосувати таку аналогію і до персоналу АРМА, який забезпечує виконання правоохоронних функцій та сприяє в забезпеченні державної безпеки України.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 14 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.05.2023).
2. Про Національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII : станом на 14 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 14.05.2023).
3. Стратегія забезпечення державної безпеки : Указ Президента України від 16.02.2022 р. № 56/2022 : станом на 14 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#Text> (дата звернення: 14.05.2023).

ЕЛЕКТРОННІ МЕСЕНДЖЕРИ – НОВІТНІЙ ЗАСІБ ІНФОРМУВАННЯ УЧАСНИКІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Паскар А. Л.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри процесуального права*

*Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

У сучасному цифровому світі електронні месенджери стали все більш поширеними засобами комунікації, які змінюють традиційні способи взаємодії людей у різних сферах життя. Одна з таких сфер, де електронні месенджери мають значний потенціал, це інформування

учасників судових процесів про час і місце розгляду справи. Особливо актуальним є можливість їх використання під час воєнного чи надзвичайного стану, коли належне та своєчасне інформування учасників судових процесів стає серйозним викликом. Передача інформації між судом та учасниками судових проваджень може ускладнюватися через порушення зв'язку та інфраструктури, пошкодження та знищення комунікаційних мереж, включаючи телефонні лінії, інтернет-підключення та радіозв'язок. У таких умовах ефективно та безперервне функціонування судів вимагає негайних та адекватних управлінських та організаційних рішень.

Належне інформування учасників судових проваджень про час і місце розгляду справи справу є одним з ключових елементів справедливого правосуддя. На цьому наголошено і у рішеннях Європейського суду з прав людини. Зокрема, зазначається, що «загальна концепція справедливого судового розгляду, яка охоплює фундаментальний принцип змагальності процесу, вимагає, щоб особу, щодо якої порушено провадження, було проінформовано про цей факт» [1, п. 7]. Принцип рівності сторін передбачає, що кожній стороні повинна бути надана розумна можливість захищати свої інтереси без зайвих обмежень, які встановлюють її в невідгдане положення порівняно з протилежною стороною.

З приводу належного інформування учасників справи також відмічено, що зміст статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод не можна тлумачити як такий, що встановлює певну форму обслуговування судової кореспонденції. Від національних органів влади також не вимагається забезпечення бездоганного функціонування поштової системи. Тим не менш, невручення стороні належним чином судових документів може позбавити її можливості захищати себе у провадженні [2, п. 37].

Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) встановлює, що ніхто не може бути позбавлений права на інформацію про дату, час і місце розгляду своєї справи або обмежений у праві отримання в суді усної або письмової інформації про результати розгляду його судової справи [3, ч. 1 ст. 11]. Право учасників адміністративного судочинства на інформацію про час і місце розгляду своєї справи гарантується шляхом встановлення у КАСУ процесуального порядку інформування учасників процесу про час і місце судового засідання, який врегульований главою 7 «Судові виклики і повідомлення». Зокрема, положення ст. 129 КАСУ встановлюють можливість інформування учасників справи, крім традиційних способів, також шляхом надсилання тексту повістки електронною поштою, факсимільним повідомленням (факсом, телефаксом), телефонограмою.

Починаючи з 15 лютого 2023 року учасникам судочинства надана можливість отримувати судові повістки, повідомлення та виклики і за допомогою електронних месенджерів, зокрема Viber. Зазначене нововведення запроваджено наказом Державної судової адміністрації України від 23.01.2023 року № 28, яким було затверджено «Порядок надсилання судових повісток, повідомлень і викликів учасникам судового процесу в електронній формі».

Електронний месенджер визначається як сервіс з власним програмним додатком для обміну текстовими повідомленнями між користувачами мобільних або стаціонарних пристроїв через мережу Інтернет [4]. Месенджер буде використовуватись для доставки текстових повідомлень на мобільні номери учасників судових справ, аналогічно SMS-повідомленням. Це повністю відповідає вимогам адміністративного процесуального законодавства, яке дозволяє використання інших засобів зв'язку, таких як мобільний зв'язок, для повідомлення учасників судового процесу і забезпечення реєстрації повідомлення або виклику.

Державне підприємство «Інформаційні судові системи» розробило сервіс автоматичного надсилання судових повісток через популярний месенджер Viber. Інформація про надсилання та доставку цих повідомлень за допомогою Viber буде підтверджена і збережена в автоматизованій системі документообігу суду, що запобігатиме випадковому видаленню або зміні даних. Зазначимо, що використання цього способу інформування учасників судового процесу має багато переваг, включаючи оптимізацію процедури та великі економічні вигоди для судів. Вартість надсилання однієї судової повістки через Viber утричі менша, ніж вартість надсилання тієї ж повістки у форматі SMS-повідомлення.

Використання електронних месенджерів для інформування учасників судового провадження про час і місце розгляду справи є безумовно прогресивним та адаптованим до сьогодення засобом. Водночас, не слід ігнорувати і потенційні проблеми, які можуть виникати у зв'язку з їх використанням, і які потребують уваги та вирішення. Найгостріше, на нашу думку, постає проблема забезпечення конфіденційності та захисту персональних даних учасників судочинства. Електронні месенджери часто зберігають і передають повідомлення через публічні сервери, що може створювати ризик несанкціонованого доступу до цієї інформації. Важливо забезпечити ефективні механізми шифрування та захисту даних, щоб запобігти можливим порушенням конфіденційності та витоку особистої інформації учасників судового процесу. Не менш важливим є питання забезпечення доступності цих засобів та обізнаності їх використання учасниками

судового процесу. Використання електронних месенджерів може змінити звичний спосіб сповіщення та обміну документами між сторонами судового процесу. Це може стати перешкодою для тих учасників, які не мають доступу до сучасних технологій, до Інтернету, або не мають достатньої електронної грамотності. У цьому напрямку держава повинна розробити і вжити заходи по підвищенню цифрової грамотності громадян, особливо осіб похилого віку та інших вразливих верств населення. Ці питання потребують ретельного вивчення та розробки відповідних нормативних актів та процедур для забезпечення ефективного та безпечного використання електронних месенджерів.

Отже, електронні месенджери у якості сучасного засобу інформування учасників адміністративного судочинства про час і місце розгляду справи об'єднують в собі технічну та правову складову, вміщуючи питання належної комунікації між судом та учасниками справи, доступності та справедливості судового розгляду, з одного боку, та належного програмного забезпечення та супроводу, з іншого.

Ефективне використання електронних месенджерів у судових процесах передбачає забезпечення належного рівня захисту персональних даних, гарантування доступності процесу комунікації для всіх учасників провадження, удосконалення нормативно-правового регулювання, оптимізацію програмного забезпечення тощо. Тільки вирішенням цих проблем можна забезпечити ефективне та довірче використання електронних месенджерів у сфері адміністративного судочинства.

Література:

1. Рішення у справі «Созонов та інші проти України» (Заява № 29446/12 та 11 інших заяв) від 08.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/97-4c92#Text> (дата звернення 13.05.2023).
2. Рішення у справі «Лазаренко та інші проти України» (Заява № 70329/12 та 5 інших заяв) від 27.06.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c40#Text (дата звернення 13.05.2023).
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення 13.05.2023).
4. Про затвердження Порядку надсилання судових повісток, повідомлень і викликів учасникам судового процесу в електронній формі. Наказ Державної судової адміністрації України від 23.01.2023 № 28 Законодавство України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028750-23#Text> (дата звернення 13.05.2023).